

Висновки. Розроблені напрями та заходи з позиції теоретичних досліджень розширюють наукові положення щодо більш надійного, ефективного і фінансово безпечного господарювання, яке важливе для кожного будівельного підприємства в умовах нестабільності, постійних фінансових загроз. Сформульовані напрями підвищення рівня фінансової безпеки з урахування ієрархічних рівнів, масштабів господарювання вперше доводяться як наукові положення та методичні рекомендації. З практичних позицій, положення, що сформульовані автором спрямовані на вирішення конкретних завдань, які виникають у фінансових менеджерів будівельних підприємств в процесі залучення фінансових ресурсів, пошуку та вибору джерел їх формування, надання переваг тим чи іншим фінансовим інструментам.

Джерела та література:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека : монографія / О. І. Барановський. – К. : Фенікс, 1999. – 338 с.
2. Білик М. Д. Роль стабільної діяльності підприємств у їх фінансовій безпеці / М. Д. Білик // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 4 (83). – С. 129-133.
3. Горячова К. С. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства / К. С. Горячева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : ВВП «Мрія – 1» ЛТД, УАБС, 2004. – Т. 10. – С. 288-295.
4. Гукова А. В. Роль фінансової безпеки підприємства в системі його економічної безпеки : [Електронний ресурс] / А. В. Гукова, И. Д. Анишкіна. – Режим доступу : <http://www.edukation.rekom.ru>.
5. Єрмошенко М. М. Шляхи взаємного впливу фінансової безпеки держави і підприємства : [Електронний ресурс] / М. М. Єрмошенко. – Режим доступу : <http://www.dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/2321/1/23.pdf>.

Бондар О.П.

УДК 336.748.12

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ ПРИ БАНКІВСЬКОМУ КРЕДИТУВАННІ

Актуальність проблеми. Фінансова безпека підприємств будівельного комплексу в значній мірі залежить від джерел, обсягів та методів фінансового забезпечення. Підприємства будівельного комплексу не мають можливості функціонувати без достатнього обсягу фінансових ресурсів, які можливо отримати за рахунок взаємодії з фінансовим ринком.

На українському фінансовому ринку основними постачальниками фінансових ресурсів для підприємств будівельного комплексу є приватні інвестори-замовники об'єктів нерухомості, державні органи та кредитні інститути, зокрема банківські установи.

Банки, як постачальники фінансових ресурсів при кредитуванні підприємств будівельного комплексу, зацікавлені як в найшвидшому руху грошових коштів, так і в отриманні помітних доходів від надання кредитів. Отже, банки зацікавлені в збільшенні кредитування підприємств будівельного комплексу, але на умовах, які більш привабливі для них аніж підприємств. При цьому банки намагаються як можливо вище встановити вартість кредитів, що надаються, не враховуючи як це вплине на вартість будівництва, його обсяги, темпи зростання будівельних робіт, збутові якості нерухомості.

Таким чином, кредитування підприємств будівельного комплексу прямо впливає на їх фінансову безпеку, створює сукупність загроз для фінансово-господарської діяльності.

Питання фінансової безпеки підприємств розглядали різні українські вчені, зокрема Воробйов Ю.М., Блажевич О.Г. [1, 2], Воробйова О.І., Гладжикурка В.О. [3], Демченко І.В. [4], Горячова К.С. [5] та інші.

Однак фінансова безпека підприємств будівельного комплексу при банківському кредитуванні практично не досліджена, що обумовлено специфікою будівельної галузі і особливостями банківського кредитування.

Мета роботи. Дослідження фінансової безпеки підприємств будівельного комплексу при банківському кредитуванні обумовлено особливостями діяльності будівельних підприємств та особливостями їхнього кредитування. Ці особливості підсилюються нестабільністю світового та національного господарства, що вимагає розробки наукових положень та практичних рекомендацій щодо забезпечення відповідного рівня фінансової безпеки підприємств будівельного комплексу. Отже, метою статті є обґрунтування наукових положень щодо забезпечення відповідного рівня фінансової безпеки підприємств будівельного комплексу при банківському кредитуванні.

Основні результати дослідження. Дослідження фінансової безпеки підприємств будівельного комплексу при банківському кредитуванні базується на необхідності наукового осмислення впливу банківського кредитування на рівень фінансової безпеки підприємств будівельного комплексу.

Перш за все необхідно дослідити взаємозв'язок понять «фінансова безпека підприємств» і «банківське кредитування».

Фінансова безпека підприємств пов'язана з фінансово-господарською діяльністю, обумовлена рухом грошових (фінансових) потоків. Фінансова безпека або небезпека виникають тоді, коли підприємства не можуть розрахуватися із своїми кредиторами. Тобто фінансова безпека пов'язана з фінансовим станом підприємства. Останній ж залежить від достатності фінансових ресурсів, що може акумулювати підприємство для забезпечення фінансово-господарської діяльності.

Таким чином, фінансова безпека підприємства є тоді, коли є в достатності фінансові ресурси, якими підприємство може вільно користуватись, здійснюючи різні витрати як операційного чи інвестиційного характеру, так і витрати, які спрямовуються в інтересах власників, держави, персоналу тощо.

Однак фінансові ресурси будівельних підприємств формуються і використовуються за своїми особливими закономірностями, які не завжди позитивно можуть вплинути на рівень фінансової безпеки. Це перш за все особливості, які пов'язані з господарською діяльністю, фінансуванням активів.

Для підприємств будівельного комплексу характерною особливістю є те, що власні фінансові ресурси складають незначну частку у фінансовому забезпеченні господарської діяльності. Водночас позикові кошти є основою фінансування господарської діяльності (табл. 1).

Таблиця 1. Обсяги та структура пасивів будівельних підприємств України * млн. грн.

Позиція балансу	На кінець 2008 р	На кінець 2009 р	На кінець 2010 р
Власний капітал	27421,2	29499,8	27371,9
Забезпечення наступних виплат і платежів	12536,5	9571,7	8584,7
Довгострокові зобов'язання	41540,2	38539,1	36810,1
Поточні зобов'язання	78727,2	75089,6	83367,6
Доходи майбутніх періодів	901,6	963	616
Сума пасивів	161127	153663	156750,3

* Складено за даними Держкомстату України [6].

На кінець 2008 року позикові кошти склали 74,6% суми пасивів. На кінець 2009 року позикові кошти склали 73,9% суми пасивів. На кінець 2010 року позикові кошти склали 76,7% суми пасивів. Таким чином, $\frac{3}{4}$ пасиву будівельних підприємств складають позикові ресурси, що підвищують ризики підприємства при поверненні позикових коштів.

У складі позикових коштів поточні зобов'язання досягають 49-53%, що теж негативно позначається на рівні фінансової безпеки.

Будівництво – галузь, яка витрачає великий обсяг фінансових ресурсів. А тому постійно потрібно залучати додаткові кошти. Власники не мають бажання ризикувати своїм капіталом для будівництва об'єктів нерухомості. Вони фактично перекладають усі ризики на інвесторів-замовників. Однак криза 2008-2010 років довела, що орієнтир на інвестора-замовника не зовсім вдалий. При неможливості залучення фінансових ресурсів від приватних інвесторів, будівництво втрачає реальну можливість здійснювати свою діяльність через відсутність фінансування. Отже, постає одне із головних завдань – знайти фінансові ресурси та забезпечити ними будівництво на стабільній основі. Це можливо при використанні кредитних ресурсів банківських установ.

Фінансова безпека підприємств будівельного комплексу досягається при достатньому обсягу фінансових ресурсів, які можливо залучити з використанням кредитів банків. Звідси фінансова безпека підприємства обумовлена стабільним їх кредитуванням. Водночас стабільне кредитування підприємств будівельного комплексу можливо лише при досить стабільній ситуації на світовому та національному фінансовому ринку. Проте в реальності не може йти речі про світову фінансову стабільність, що негативно впливає на внутрішню ситуацію, спонукає українські банківські інститути до постійних змін умов кредитування. Це негативно впливає на можливість підприємств фінансувати свою діяльність, а, отже, породжує нестабільність і зменшує рівень фінансової безпеки.

Відсутність банківського кредитування є передумовою зростання нестабільності і зниженню фінансової безпеки підприємств будівельного комплексу. Однак зростання кредитування також породжує низку загроз для будівельного підприємства. Серед таких загроз можливо навести:

- 1) зростання вартості кредитних ресурсів, що передбачає зростання вартості будівництва;
- 2) погіршення умов кредитування, що змушує підприємства відволікати додаткові фінансові ресурси для виконання кредитних зобов'язань;
- 3) зменшення обсягів кредитування, що вимагає від підприємств будівельного комплексу додатково шукати кошти;
- 4) нерівномірність отримання кредитних ресурсів впливає на нестабільність фінансування і стримує процеси введення в експлуатацію об'єктів нерухомості.

Загалом кредитування впливає на фінансову безпеку як позитивно, так і негативно. Звідси, для підприємств будівельного комплексу є необхідність пошуку «золотої середини», тобто такої частки банківських кредитних ресурсів в фінансових ресурсах підприємств, які б не знижували рівень фінансової безпеки. За сучасних умов кредитні ресурси у складі пасиву будівельних підприємств коливаються у середньому від 10 до 25%. Однак, на нашу думку, доцільним було б становити частку банківських кредитних ресурсів на рівні 15-20% від обсягу пасиву. Це доцільно лише при умові, коли вартість банківських ресурсів не буде перевищувати 15% річних. Якщо вартість кредитних ресурсів буде перевищувати 15% річних, то частка кредитів банків у складі фінансових ресурсів буде зменшуватись пропорційно зростанню вартості.

При зменшенні вартості кредитних ресурсів, що надаються банками, їх частка у складі фінансових ресурсів підприємств будівельної галузі повинна збільшитись до 25-30%, а в перспективі може досягти 35%.

Кредити банків формують загрози для будівельних підприємств, перш за все, тоді, коли будівництво втрачає задані темпи розвитку, введені в експлуатацію об'єкти не приносять будівельним підприємствам

заплановані доходи та прибутки. Це зменшує позитивний грошовий потік, який завжди є основою для виконання зобов'язань перед кредиторами, у т.ч. банками.

Банківське кредитування і фінансова безпека підприємств будівельного комплексу пов'язані між собою. У зв'язку з цим, доцільно при взаємодії банків з підприємствами будівельного комплексу знайти більш-менш привабливі для обох сторін умови кредитування, щоб підприємства стабільно мали можливість фінансувати господарську діяльність, сплачувати відсотки та погашати основний борг, а банки отримувати доходи та формувати нові кредитні ресурси для подальшого кредитування. Пропонуємо наступну схему взаємодії банків з підприємствами будівельного комплексу при здійсненні кредитування з метою забезпечити відносний позитивний рівень фінансової безпеки (рис. 1).

Виходячи з наведеної схеми кредитування є необхідною, але безперечною складовою фінансового забезпечення господарської діяльності підприємств будівельної галузі. Вважаємо, що банківське кредитування може бути позитивним, коли вартість кредитних ресурсів для підприємств будівельного комплексу почне зменшуватися і стане меншим за 10% річних. За таких умов фінансова безпека будівельних підприємств буде поступово зростати. Однак в сучасних умовах, коли ставки за банківськими кредитами знову зростають можливо говорити про зростання фінансової небезпеки для будівельних підприємств.

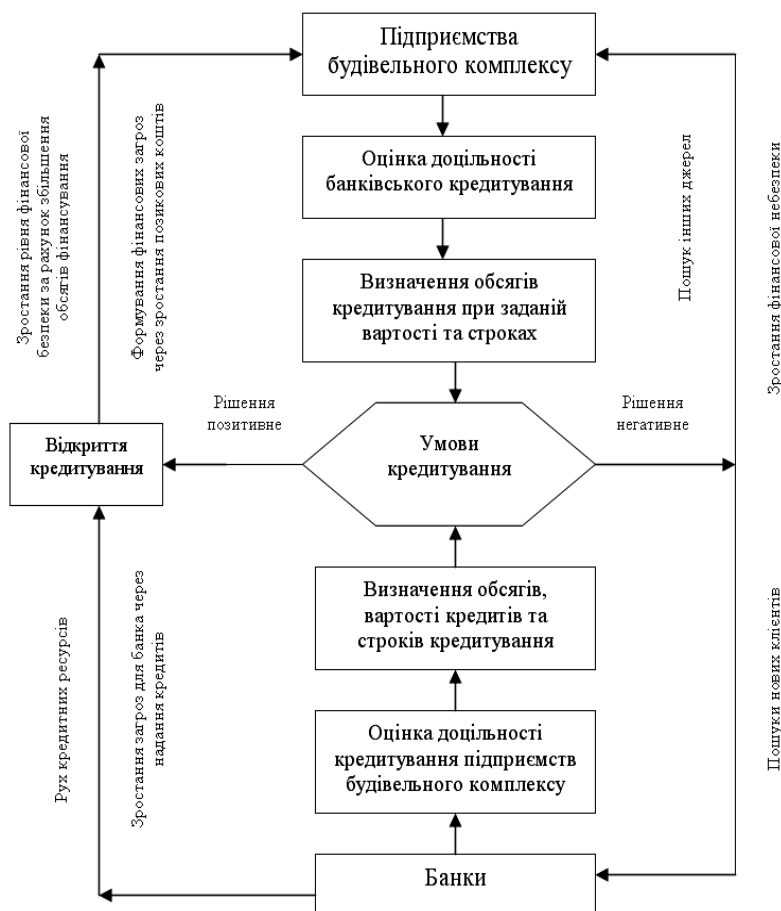

Рис. 1. Взаємодія банків з підприємствами будівельного комплексу при здійсненні кредитування.

Висновки. На основі проведеного дослідження визначено, що між фінансовою безпекою підприємств будівельного комплексу і банківським кредитуванням існує тісний зв'язок, який обумовлений потребами будівельних підприємств у фінансових ресурсах. Проте зростання банківського кредитування підвищує рівень небезпеки, а тому є доцільним визначати коли можливо, а коли не вигідно залучати банківські кредити через можливі загрози для фінансової безпеки будівельних підприємств. Пропонується, що частка банківських кредитних ресурсів за сучасних умов повинна бути на рівні 15-20%. А при зменшенні вартості кредитних ресурсів – зростати до 30-35%.

Джерела та література:

1. Воробьев Ю. Н. Сущность финансовой безопасности предприятия / Ю. Н. Воробьев, О. Г. Блажевич // Научный вестник: финансы, банки, инвестиции. – 2011. – № 3 (12). – С. 37-40.
2. Воробйов Ю. М. Фінансова безпека організацій рекреаційної сфери / Ю. М. Воробйов, О. Г. Блажевич // Научный вестник: финансы, банки, инвестиции. – 2010. – № 2 (7). – С. 12-19.
3. Воробйова О. І. Фінансування та кредитування будівельного комплексу України / О. І. Воробйова, В. О. Гладжикурка // Научный вестник: финансы, банки, инвестиции. – 2009. – № 1 (2). – С. 70-81.

4. Горячева К. С. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства / К. С. Горячева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : ВВП «Мрія – 1» ЛТД, УАБС, 2004. – Т. 10. – С. 288-295.
5. Демченко І. В. Фінансова безпека суб'єктів господарювання: сутність та умови виникнення / І. В. Демченко // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2010. – № 1 (6). – С. 35-38.
6. Держкомстат України : [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Бузько І.Р., Труніна І.М.

УДК 658 713

КОНКУРЕНТА СКЛАДОВА ГЛОБАЛЬНИХ РИНКІВ ТА РОЗВИТКУ ЗАБЕСПЕЧУЮЧИХ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

Вступ. На сучасному етапі розвитку інтеграційних процесів, підприємства ставлять перед собою мету вихід на міжнародний ринок. Але реалізація зовнішньоекономічного потенціалу й конкурентних переваг підприємства найчастіше вимагає залучення зовнішніх фінансових ресурсів, тому що в умовах ринкової економіки практично всі господарюючі суб'єкти, незалежно від організаційно-правових форм, фінансуються із зовнішніх джерел.

Постановка проблеми. Розгляд конкурентної складової глобальних ринків і розвитку забезпечуючих бізнес-процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти розвитку інтеграційних процесів, глобальних ринків та бізнес-процесів знаходять відображення у роботах вітчизняних та закордонних економістів, до яких можна віднести – Білоруса О.Г., Кудрова В.М., Циганкову Т.М., Новицького В.С., Базилевича В.Д., Шелудько В.М., Ковтуна М.В., Хармона П. та ін. Проте питання, пов'язані з конкурентними складовими бізнес-процесів та глобальних ринків залишаються недостатньо вивченими.

Метою даної роботи є дослідження й виявлення конкурентних переваг підприємств під час розвитку забезпечуючих бізнес-процесів, обґрунтування практичних шляхів їх раціонального використання й залучення зовнішніх фінансових ресурсів з метою реалізації діяльності на глобальних ринках.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку міжнародних економічних зв'язків визначальними для діяльності підприємств є процеси глобалізації й економічної інтеграції. Кожне велике підприємство ставить перед собою мету вихід на міжнародний ринок і інтеграцію в систему світового господарства. Тому що між учасниками інтеграції здійснюється більш глибокий поділ праці, ведеться інтенсивний обмін товарами, послугами, капіталами, робочою силою. Існують фінансові фактори, що впливають на глобалізацію, які пов'язані із транскордонним переміщенням капіталів, грошей і трансфером власності. Глобалізація фінансів має свої позитивні й негативні наслідки. З одного боку вона дозволяє набагато швидше, чим раніше, пройти початкову стадію економічного розвитку. З іншого – надають дестабілізуючий вплив на економіку держав, де існують проблеми в соціально-економічних структурах і механізмах, а також сприяння швидкому поширенню у світовому масштабі наслідків фінансової кризи, що відбулася в якій-небудь країні.

Результатом глобалізації фінансових ринків є також інтернаціоналізація власності. У цей час у якості головного джерела міжнародних інвестицій виступають великі фірми, які створюють свої філії в інших країнах або викуповують місцеві підприємства, внаслідок чого міжнародна торгівля витісняється виробництвом у міжнародному масштабі. Вслід за інтернаціоналізацією господарської діяльності прогресує процес інтернаціоналізації власності. Виробничі процеси стають усе більш мобільними. Підприємства намагаються виробляти товари якнайближче до своїх клієнтів, а такі фактори, як доступність сировини або дешевої робочої сили при виборі локалізації, вже не так важливі, як раніше. Міжнародні фірми розміщують свої інвестиції там, де можна дістати більший прибуток. Однак реалізація зовнішньоекономічного потенціалу й конкурентних переваг фірми найчастіше вимагає залучення зовнішніх фінансових ресурсів, тому як в умовах ринкової економіки практично всі господарюючі суб'єкти, незалежно від організаційно-правових форм, фінансуються із зовнішніх джерел [1].

Залучення капіталу, зокрема іноземного, є першочерговим і пріоритетним завданням для більшості підприємств України. Основу промислового потенціалу України складають середні й великі підприємства, більшість яких характеризується нестійким фінансовим становищем, відсутністю стратегії розвитку в ринкових умовах, неможливістю ліквідного забезпечення позик і кредитів, відсутністю кваліфікованих фахівців в області сучасних фінансів, що мають досвід залучення капіталу. При цьому багато із цих підприємств мають значний потенціал економічного росту, хоча й перебувають у положенні хиткої рівноваги – очікування банкрутства або можливого росту [2].

У міру розвитку ринкових відносин і глобалізації міжнародного ринку капіталу все частіше вставало питання інтеграції України у світове фінансове співтовариство й виходу вітчизняних підприємств на міжнародний ринок цінних паперів. Із цього випливає, що випуск компаніями цінних паперів надає можливість залучення великих коштів, необхідних для реалізації зовнішньоекономічного потенціалу. При цьому іноземні інвестори воліють купувати цінні папери не безпосередньо на українському ринку, а на міжнародному у вигляді американських і глобальних депозитарних розписок. І тільки вихід на міжнародну електронну біржу українських компаній надасть таку можливість. Основними методами розміщення цінних паперів у міжнародному масштабі, які можуть використовувати й використовують українські емітенти, є:

- приватне розміщення;